

№ 17/1953.

FINANSUTSKOTTETS betänkande № 17/1953 med anledning av Ålands landskapsstyrelsens framställning till Ålands landsting med förslag till ordinarie inkomst- och utgiftsstat för landskapet Åland under år 1954. (28/1953).

Såsom landskapsstyrelsen framhåller i sin framställning återspeglas sparsamhetspolitiken i rikets budgetförslag också i landskapets förslag till inkomst- och utgiftsstat för inkommande år såsom en naturlig följd därav, att landskapets ordinarie utgifter bör stå i proportion till utgifterna för motsvarande ändamål i riket. Det finns likväl på utgiftsidan i landskapets ordinarie budget också sådana poster, som inte kan bestämmas genom användande av en matematisk formel i jämförelsen med rikets motsvarande anslag. Men också i sådana fall bör man i dagens läge anse det angeläget, att sparsamheten gör sig gällande. Att så varit fallet kan också utläsas ur landskapsstyrelsens förslag och jämväl vid behandlingen inom utskottet har sparsamhetssynpunkter lett till att någon förhöjning i egentlig mening inte föreslås, och några anslag i förslaget skurits ned.

En undantagsställning intar några anslag på den grund, att de i landskapet kunnat upptagas först ett år senare än i riket. I sådana fall har landskapsstyrelsen inte ansett sig kunna skära ner anslaget förrän ytterligare ett år förgått, så att landskapets invånare kan åtnjuta anslag för ifrågavarande ändamål under samma tidsperiod som fallet varit i riket. Detta har också utskottet ansett vara det riktiga.

Statsverkspropositionen i riket har inte hunnit slutbehandlas ens i statsutskottet innan utskottet slutbehandlat landskapets ordinarie budgetförslag. Under sådana omständigheter, och då riksbudgetens behandling sannolikt kommer att slutföras i riksdagen först under början av inkommande år, kommer givetvis inte nedanstående förslag att ge en slutligt riktig bild av inkommande års finansiella möjligheter inom landskapsförvaltningen. För att vinna största möjliga smidighet har landskapsstyrelsen därför infört ett nytt begrepp, de s.k. k-förslagsanslagen, som gör det möjligt för landskapsstyrelsen att följa utvecklingen i riket utan att invänta tilläggsbudget. Ehuru detta förfarande innebär fullmakter för landskapsstyrelsen, som gå långt utöver det normala, har utskottet ansett att förslaget likväl innebär den ur praktisk synpunkt bästa lösningen. Det är likväl givet, att denna vidsträckta fullmakt inte får anses innebära mer än som i denna situation är nödvändigt; så snart rikets budget blivit klar bör landskapsstyrelsen genom förslag till tilläggsbudget ge budgeten en fastare form, som ger en riktig bild av 1954 års utgifter. Och därtill bör naturligtvis även vara underför-

stått, att landskapsstyrelsen jämväl beträffande andra anslag än de, som i landskapsstyrelsens motivering betecknats som k-förslagsanslag, noggrant bör följa utvecklingen i riket.

Utskottet har sålunda omfattat principerna för landskapsstyrelsens budgetförslag. Jämväl i detaljbehandlingen har förslaget vunnit utskottets gillande utom på några enskilda punkter. I den följande detaljmotiveringen kommer utskottet därför att inskränka sig till att omnämna endast sådana moment, som föreslagits ändrade eller där anslaget användning av en eller annan orsak ansetts nödigt påtala.

INKOMSTER.

På inkomstsidan föreligger tvenne skrivfel i det i 3 Avd. I kap. slutsumman bör vara 9.257.566:- ochⁱ 5 Avd. slutsumman bör vara 454.473.529:-.

Statsanslaget för skette-ekonomisk utjämning har minskats med samma belopp, som den totala minskningen på utgiftssidan eller 10.162.250 mark.

UTGIFTER.

Under remissdebatten framhölls, att lagberedningen borde ordnas så, att en kommitté tillsattes, som i huvudsak skulle utarbeta lagförslagen. Utskottet har emellertid inte kunnat finna, att lagberedningsarbetet skulle vara eftersatt. Det kan också ifrågasättas, om tillsättande av en dylik kommitté skulle medföra avsedd nytta. Den erfarenhet man hittills haft av i kommittéer beredda lagförslag i landskapet synes inte vara enbart positiv. Under sådana omständigheter, och i synnerhet som något förslag i denna riktning inte gjorts från landskapsstyrelsens sida, har utskottet inte ansett skäl föreligga att vidtaga någon ändring av anslaget för lagberedning. Dessutom har landskapsstyrelsen oberoende härav möjlighet att inom ramen för budgeten tillsätta kommittéer för viktigare lagberedningsarbeten - en möjlighet, som också under innevarande år hade stått landskapsstyrelsen till buds om det hade ansetts erforderligt.

Närmare bestämmelser angående förvaltningen inom centralsjukhuset och -sanatoriet torde bli av behovet. Då det kan vara till fördel, att sådana bestämmelser inte utfärdas förrän någon erfarenhet vunnits genom att inrättningen en tid varit i verksamhet, vill utskottet inte i detta skede påtala saken utan emotser, att landskapsstyrelsen, då tiden är mogen, skall utfärda dylika bestämmelser.

Utskottet har ansett det i viss mån oegentligt att sanatorieläkartjänsten och dispensärläkartjänsten vardera skall betecknas såsom huvudsyssla och på grund av att de skötas av samma person hållas i låg löneklass. Det riktiga torde vara att sanatorieläkartjänsten betraktas såsom

huvudsyssla och att befattningshavaren ifråga erhåller halv lön från dispensärläkartjänsten. Då överläkaren vid sanatoriet här jämväl måste betraktas såsom chef för tuberkulosdistriktet, har utskottet efter jämförelse med rikets motsvarande befattningar kommit till, att befattningen borde hänföras till 38 löneklassen. Dispensärläkartjänsten torde däremot kunna bibehållas i samma löneklass som tidigare, men för denna befattning föreslås endast halva årsarvodet (jämte indextillägg) budgeterat. Befattningshavaren ifråga skulle då komma till samma ställning i avlöningshänseende som motsvarande befattningshavare i riket, dock med det undantaget, att pensionsförmånerna enligt gällande landskapslag för honom bli väsentligt sämre genom att han är landskapets tjänsteman.

Avgifterna för pumpning, som påtalades i remissdebatten, äro vid landskapets sanatorium ca. 150 mark lägre för enkelsidig och 350 mark lägre för dubbelsidig pumpning än motsvarande avgifter enligt normaltaxan i riket. De patienter, som få denna behandling, äro i en ekonomiskt sett bättre ställning än andra patienter, som lämna sanatoriet, då ca. 50 % av dem omedelbart kan återgå till sitt tidigare arbete.

Anslaget till hyresbidrag för en sköterska vid Kumlinge sjukstuga bör rätteligen vara 12.000 mark.

Utskottet har med tillfredsställelse funnit, att landskapsstyrelsen beslutat hålla tre platser i Åbolands barnsjukhus fortsättningsvis. Platserna torde ha anlåtats mycket, och då specialvård fortsättningsvis måste erhållas utom landskapet, kommer de tre platserna säkert att vara av behovet. Givetvis kommer de patienter, som vårdas där, att draga avsevärda kostnader i resekostnader för sig själva och ledsagare, men då beviljande av bidrag härför inte kan tänkas ur ordinarie medel, har utskottet observerat anslag härför i budgeten för landskapets enskildamedel.

Det är anmärkningsvärt att övertimarvoden vid Ålands lyceum stiga till ca. 3.000.000 mark medan timlärararvodena stiga till blott ca. 300.000 mark. Denna proportion tyder på att de ordinarie lärarna belastas med alltför stor arbetsbörda i stället för att ytterligare timlärare skulle anställas varigenom undervisningen bleve effektivare och läsordningen kunde ordnas så att lektionerna bleve mer samlade. Utskottet emotser att landskapsstyrelsen vidtager härav påkallade åtgärder.

I samband med behandlingen av anslagen för Ålands folkhögskola har utskottet behandlat landstingsman Jan Erik Erikssons finansmotion angående anvisande av anslag för ritningar till en ombyggnad av folkhögskolan. Då emellertid ärendet är av sådan karaktär, att det borde

beredas i folkhögskolans direktion och landskapsstyrelsen, har utskottet inte ansett lämpligt upptaga anslag för ändamålet denna gång. Momentet till värme och lyse har ändrats till "Värme, lyse och vatten", då utgifterna för vattenanskaffning rätteligen bör utgå ur ett förslagsanslag.

För att bilda sig en uppfattning om byggnaderna vid folkhögskolan och lantmannaskolan har utskottet företagit en resa till ort och ställe. Det ställer sig emellertid svårt att utan en grundlig utredning taga ståndpunkt till frågan om en eventuell sammanslagning av dessa skolor. I denna fråga bör såväl ekonomiska som pedagogiska synpunkter beaktas. Med hänsyn till att såväl på lantmannaskolan som på folkhögskolan avsevärda förbättringar och moderniseringar borde göras, borde likväl landskapets myndigheter få ett program till stånd inom en snar framtid. Under sådana omständigheter emotser utskottet, att landskapsstyrelsen utreder frågan och inkommer till Landstinget med denna utredning i samband med anslagsäskande för de byggnadsarbeten, som utredningen kommer att leda till.

Utskottet har höjt anslaget för främjande av idrott och fysisk fostran till 3.000.000 mark, så att anslaget står i proportion till vad i riket föreslås anvisat för samma ändamål ur de s.k. tipsmedlen. Detta förslag följer även därav, att utskottet inte har omfattat landskapsstyrelsens förslag om anslag för inrättande och upprätthållande av ett föreningskansli. Utskottet anser, att de anslag, som givas av landskapsmedel för olika kulturella ändamål böra direkt främja ifrågavarande verksamhet. De administrativa utgifterna för sådan verksamhet bör däremot de föreningar, som handha verksamheten, i första hand själva finansiera.

Anslaget för avlönande av Ålands ungdomsförbunds ungdomsledare har bibehållits till oförändrat belopp, då utskottet omfattar landskapsstyrelsens åsikt, att beloppet bör räcka för en halvtidsanställd ungdomsledare. Ungdomsförbundet kan inte härigenom anses bli sämre ställt än motsvarande föreningar i riket.

Utskottet har inte ansett sig kunna höja anslaget för understöd åt Samfundet Finland Sovjetunionen, då anslaget bör jämföras med rikets anslag för Sovjetinstituttet, vilket anslag blivit höjt endast på grund av ökade hyresutgifter med ett obetydligt belopp. Anslaget för Samfundet Finland Sovjetunionen, varur jämväl Ålands distriktsorganisation av samfundet torde erhålla medel, har däremot enligt regeringens budgetförslag starkt nedskurits.

En stor differens föreligger mellan inkomster och utgifter vid Godby fruktförsök. Ehuru ett sådant företag givetvis inte kan väntas bära vinst, borde driften fås så rationell, att ett något bättre resultat

kan uppvisas.

I samband med behandlingen av anslagen för fiskerinäringen har utskottet funnit, att anläggande av romkläckningsanstalter i skärgården borde övervägas, då rommen och ynglet inte tål långa transporter. På många håll torde också ett livligt fiske under fredningstiden idkas under förevändning att det sker för att uppsamla kläckningsrom, medan fisket i verkligheten idkas för försäljning. Kontrollen av detta fiske borde intensifieras.

I remissdebatten påtalades användningen av anslaget till bidrag åt Ålands kommunalförbund för arbetsförmedling. Utskottet har genomgått kommunalförbundets budgetförslag för inkommande år och fann utgiftsposterna skäligen.

Utskottet har bibehållit anslaget till amorteringslån åt Ålands Turistförening men sänkt beloppet till 15.000.000 mark. Det av föreningen framförda förslaget om ett småstugeområde i utkanten av Mariehamn har inte vunnit utskottets gillande. En sådan anläggning skulle kunna användas endast under två månader i året varigenom avkastningen på kapitalet inte skulle stå i rimlig proportion. Kunde däremot föreningen inköpa ett vinterbonat hus, som under årets tio övriga månader kunde utnyttjas för andra ändamål, skulle det investerade beloppet bättre utnyttjas. Framför allt har utskottet tänkt sig att i huset kunde hållas ett elevinternat för skolelever från landsorten. Ett hus av lämplig storlek såsom t.ex. Föreningen Folkhälsans hus, torde kosta ca. 10 miljoner och härutöver erfordras medel för ombyggnad och nödiga inventarier, varför det här föreslagna beloppet torde motsvara behovet. Utskottet tar fasta på landskapsstyrelsens löfte om att frågan i ett senare skede ytterligare en gång skall föreläggas Landstinget.

Anslaget i 12 Ht. I:3 "Avkortningar på av landskapet upptagna finansieringslån för ordinarie budgetens förverkligande" har uppenbarligen av förbiseende upptagits såsom fast anslag. Utskottet föreslår att anslaget ändras till förslagsanslag.

Ehuru landskapsstyrelsen inte föreslagit det, har utskottet ansett nödigt föreslå att landskapsstyrelsen uttryckligen berättigas upptaga för budgetens förverkligande erforderliga lån.

På grund av vad sålunda framhållits får utskottet vördsamt föreslå, att Landstinget måtte fastställa landskapsstyrelsens förslag till ordinarie inkomst- och utgiftsstat för landskapet Åland under år 1954 med följande ändringar och tillägg samt bemyndiga landskapsstyrelsen att upptaga för budgetens förverkligande erforderliga lån:

-6-

I N K O M S T E R.3 Avdelningen.
=====I. Inkomster av blandad natur.

Summa I kap. 9.257.566:-

5 Avdelningen.
=====

Statsanslag för skatteekonomisk utjämning 444.107.279:-

Summa I kap. 444.511.279:-

Summa 5 Avdelningen 444.311.279:-

Summa inkomster mk 500.245.345:-
=====U T G I F T E R.4 Huvudtiteln. Hälso- och sjukvården.
=====III. Ålands centralsanatorium.

1. Avlöningar:

1 sanatorieöverläkare, grundlön

(38 lkl) 904.500:-

7.918.000:-

Summa III kap. 20.378.000:-

IV. Ålands tuberkulosbyrå.

1. Avlöningar:

1 dispensärläkare, årsarvode, halvt

arvode (33 lkl) (förslagsanslag) 334.350:-

748.930:-

Summa IV kap. 3.238.930:-

V. Kumlinge sjukstuga.

1. Avlöningar:

-7-

Hyresbidrag för sköterska 12.000:-

Summa 4 Huvudtiteln 101.126.380:-

5 Huvudtiteln. Undervisnings- och bildningsväsendet.
=====

V. Ålands folkhögskola.

2. Värme, lyse och vatten (förslagsanslag)

XI. Särskilda anslag.

2. För främjande av idrott och fysisk fostran (reservations-
anslag)..... 3.000.000:-

4 mom. utgår. Mom. 5 - 14 numreras 4 - 13.

Summa XI kap. 7.223.000:-

Summa 5 Huvudtiteln 143.537.125:-

11 Huvudtiteln. Understödslån.
=====

III. Särskilda anslag.

5. Amorteringslån åt Ålands turistförening 15.000.000:-

Summa III kap. 47.501.000:-

Summa 11 Huvudtiteln 92.101.000:-

12 Huvudtiteln. Finansieringsutgifter.
=====

I. Avräknings- och ränteutgifter.

3. Avkortningar på av landskapet upptagna finansierings-
lån för ordinarie budgetens förverkligande (förslags-
anslag)

Summa utgifter mk 500.245.345:-
=====

Mariehamn, den 30 november 1953.

På finansutskottets vägnar:

K. A. Helin

K. A. Helin.

Rolf Sundman

Rolf Sundman.

I ärendets behandling ha ordföranden Helin, viceordföranden Bengtz samt ledamöterna Häggblom, Lennart Mattsson och Andersson deltagit.